

STORTINGET

Innst. 148 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Meld. St. 42 (2016–2017)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Sametingets virksomhet 2016

Til Stortinget

1. Sammendrag

Innledning

Sametingets årsmelding for 2016 ble vedtatt av Sametingets plenum 9. mars 2017. I meldingen til Stortinget kommenterer regjeringen noen saker i Sametingets årsmelding for 2016.

1.1 Regjeringens arbeid med samepolitiske spørsmål og oppfølgingen av Sametingets årsmelding

Det vises i meldingen til at 6. februar 2017 var det 100 år siden det første samiske landsmøtet ble avholdt i Trondheim. Jubileumsfeiringen Tråante 2017 var en feiring av demokratiske verdier og viste mangfoldet og bredden i samisk kultur, språk, næringer og historie i et 100-årsperspektiv.

Det vises i meldingen til at det er regjeringens mål at samene som urfolk skal få utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. I stortingsperioden 2013–2017 har regjeringen sammen med Sametinget kommet et godt stykke på vei i flere viktige samepolitiske saker.

Et samisk språkutvalg overleverte Sametinget og Kommunal- og moderniseringsdepartementet sin rapport NOU 2016:18 Hjertespråket. Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk 10. oktober 2016.

Samisk språkutvalg understrekte at tilgang på samiskspråklig kompetanse er en forutsetning for at sa-

misk språk skal kunne bevares for framtiden. Samtidig blir det i regjeringens nordområdestrategi vist til at det er stor mangel på personer med samiskspråklig kompetanse på en rekke fagområder. Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Sametinget og Samisk høgskole er alle enige om at det må iverksettes tiltak både på kort og lang sikt som kan stimulere til økt rekruttering av samisklærere i barnehage og skole.

Samerettsutvalgets rapport NOU 2007:13 Den nye sameretten inneholder mange forslag som krever grundige avveininger. Ett av disse er forslaget om ny konsultasjons- og saksbehandlingslovgiving. Regjeringen har i konsultasjoner med Sametinget i hovedsak kommet til enighet om forslag til lovregler om konsultasjoner.

Departementet sendte høsten 2016 en rapport til Sametinget der fordeler og ulemper ved å slå sammen budsjettpostene til Sametinget på én post ble drøftet. Sametinget oversendte sitt interessenotat i februar 2017. Sametinget understreker her at det er selvbestemmelsesretten, og den særlige stilling som følger av Grunnloven § 108, som må være utgangspunktet og det overordnede prinsippet for fastsetting av budsjetteringsmodell, og ikke hensynet til departementenes sektoransvar, rutiner og rapportering.

I konsultasjonene om saken pekte departementet på at et alternativ som kan vurderes, er å endre opplegget for den årlige meldingen til Stortinget om Sametingets virksomhet. Det kan blant annet vurderes om den skal legges frem og behandles i vårsesjonen, og om innretningen kan endres slik at meldingen blir mer framoverskuende. Et annet alternativ er en årlig melding samtidig med budsjettet. Sametinget fastholdt sitt synspunkt om at kriterier og føringer for budsjetttrammer for Sametinget bør fastsettes gjennom en proposisjon, som

legges frem og behandles i vårsesjonen, på tilsvarende måte som kommuneproposisjonen, og at dette kombineres med at alle overføringene til Sametinget over statsbudsjettet i utgangspunktet samles under én budsjettpost.

Departementet ønsker, i konsultasjon med Sametinget, å fortsette arbeidet med å vurdere en budsjettmodell som samler overføringene til Sametinget på én budsjettpost, eller eventuelt andre modeller som i større grad enn i dag setter Sametinget i stand til å prioritere samepolitiske tiltak innenfor en gitt budsjetttramme. En eventuell ny budsjetteringsordning vil tidligst kunne implementeres fra 2019. Sametingets syn er at det må avklares hva som skal være utgangspunktet for en budsjettmodell til Sametinget og samiske formål, før slike konsultasjoner kan fortsette.

Norge, Sverige og Finland avsluttet forhandlingene om en nordisk samekonvensjon i 2016. Den framforhandlede konvensjonsteksten er til behandling i sameetingene. Konvensjonen gir samene i de tre landene et felles rettslig rammeverk tilpasset en samisk nordisk kontekst. Et overordnet mål med konvensjonen er at samene skal kunne bevare, utøve og utvikle sine språk med minst mulig hinder av landegrensene.

Sametinget har reist spørsmålet om etablering av en offentlig sannhetskommisjon om fornorskningen av samene. Kommunal- og moderniseringsdepartementet deler Sametingets syn i at det er og har vært nødvendig å ta et oppgjør med fornorskingspolitikken, og at det er behov for mer kunnskap om konsekvensene av fornorskingspolitikken som ble ført overfor samene og kvene. Departementet ønsker å ha en videre dialog med Sametinget om ulike måter å få frem mer kunnskap på. Stortinget har behandlet et representantforslag om saken.

Som en del av kommunereformen foreslo regjeringen, etter å ha konsultert Sametinget, å dele Tysfjord kommune i Nordland. Forslaget innebærer at nordøstsiden slås sammen med Narvik og Ballangen, som kommunestyret i Tysfjord ønsket sammenslåing med, mens sørvestsiden av kommunen slås sammen med Hamarøy for å ivareta det lulesamiske miljøet. For øvrig viser Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Prop. 96 S (2016–2017) Endringer i kommunestrukturen.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har konsultert Sametinget om tiltak i Prop. 84 S (2016–2017) Ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå. Sametinget fikk i tillegg anledning til å gi innspill i arbeidet med proposisjonen. Departementet vil i oppfølgingen av proposisjonen konsultere Sametinget om eventuelle sider ved ny fylkesinndeling i Nord-Norge som kan få direkte innvirkning på samiske interesser, og legge opp til samarbeid ut over det som er omfattet av konsultasjonsplikten.

I arbeidet med nordområdestrategien, presentert 21. april 2017, har regjeringen vært opptatt av å styrke den helhetlige tilnærmingen til nordområdepolitikken. Regjeringen har derfor opprettet Regionalt nordområdeforum for tettere dialog om nordområdepolitikken mellom nasjonale og regionale myndigheter og Sametinget.

1.1.1 Om Sametinget

I meldingen vises det til at med Grunnloven § 108 har norske myndigheter en rettslig, politisk og moralsk forpliktelse til å legge forholdene til rette slik at samene selv skal kunne sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Sametinget har gradvis fått økt innflytelse i saker som angår samene. Sametinget har på flere områder blitt tillagt beslutningsmyndighet.

Staten har plikt til å konsultere Sametinget med mål om å oppnå enighet i saker hvor myndighetene overveier tiltak eller lovgivning som vil kunne påvirke samiske interesser direkte.

I 2016 disponerte Sametinget totalt 437,6 mill. kroner. Sametingets virkemiddelregnskap viser at Sametinget fordelte totalt 297,4 mill. kroner i tilskudd til ulike formål.

Sametingets driftsutgifter utgjorde i 2015 totalt 143,9 mill. kroner. Av dette prioriterte Sametinget å sette av 31,3 mill. kroner til den politiske driften, hvorav de største utgiftspostene var plenum og sametingsrådet. De administrative utgiftene utgjorde 112,5 mill. kroner i 2016. I Sametingets administrasjon var det 143 årsverk per 31. desember 2016.

Sametingets årsregnskap for 2016 viser en negativ balanse på 3,7 mill. kroner. I Sametingets reviderte budsjett for 2017 ble det foretatt en inndekning av den negative balansen.

I 2016 mottok Sametinget tildelinger over flere departementers budsjetter.

Sametinget forvalter også tilleggsbevilgninger og tilskudd på til sammen 9,5 mill. kroner.

1.1.2 Samiske språk

Bevaring og styrking av samiske språk er av stor betydning for å verne og utvikle samisk kultur og samfunnsliv. Retten til å kunne bruke samisk i møte med det offentlige og rett til opplæring i og på samisk er blant de viktigste rettighetene for samene som folk.

Sametinget har en sentral rolle i arbeidet med samiske språk. Samtidig har norske myndigheter et overordnet ansvar.

Sametinget fordelte i 2016 totalt 75,2 mill. kroner til ulike språktiltak.

NOU 2016:18 Hjertespråket. Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk fra samisk språkutvalg har vært sendt på høring. Regjeringen vil vurdere

videre arbeid for samiske språk i lys av rapporten og høringssvarene, og i konsultasjoner med Sametinget.

Handlingsplan for samiske språk har satt fokus på de samiske språkene på ulike samfunnsområder, og virketiden er forlenget til ut 2017.

Sámi Giellagáldu – Nordisk samisk fag- og ressurs-senter er et felles nordisk språkorgan med fokus på språkrøkt, språkutvikling og terminologiutvikling. Regjeringen har sikret den norske delen av finansieringen av senteret ved å øke Sametingets budsjett med 2 mill. kroner i statsbudsjettet fra 2015.

1.1.3 Samisk kultur og kulturminner

Sametinget er en viktig premissgiver for utvikling av samisk kunst og kultur. Samtidig har også nasjonale, regionale og lokale myndigheter et ansvar for å gi samisk kultur gode utviklingsmuligheter.

Kulturdepartementets midler til samiske kulturformål som går direkte til Sametinget, blir i hovedsak bevilget over statsbudsjettets kap. 320 Allmenne kulturformål, post 53 Sametinget. I 2016 utgjorde tildelingen over budsjettposten 82,5 mill. kroner. Sametinget disponerer bevilgningen etter egne prioriteringer.

I 2016 tildelte Sametinget 131,4 mill. kroner til ulike kulturformål. Se meldingen for detaljer.

I tillegg til avsetningen til kulturformål tildelte Sametinget 9,7 mill. kroner i 2016 til bibliotekformål / samiske bokbusser.

Kulturdepartementet har vært i kontakt med Sametinget i arbeidet med stortingsmelding om finansiering av NRK og stortingsmelding om kommersiell allmennkringkasting.

Det ble i 2015 bevilget 3 mill. kroner til nytt forprosjekt for et nytt, redusert utbyggingsprosjekt for nybygg til Saemien Sijte. I 2016 tildelte Kulturdepartementet 6 mill. kroner fra spillemidlene til å ferdigstille arbeidet med forprosjektet. Forprosjektet skal etter planen ferdigstilles i juni 2017.

Samiske kulturminner er viktige for identitets- og samfunnsbyggingen i mange samiske lokalsamfunn. Sametinget har forvaltningsansvar. I 2016 ble det bevilget 3,4 mill. kroner til samisk kulturminnevernarbeid over Klima- og miljødepartementets budsjett.

Riksantikvaren har igangsatt et prosjekt med identifisering og registrering av alle automatisk fredete samiske bygninger. Sametinget er prosjektleder for bygningsregistreringen og fikk i 2016 tildelt 4,2 mill. kroner til formålet over Riksantikvarens budsjett. I 2016 mottok Sametinget 2 mill. kroner til vern og sikring av fredete og verneverdige kulturminner og kulturmiljøer over Riksantikvarens budsjett.

Det er enighet mellom Klima- og miljødepartementet og Sametinget om at den flytende 100-årsgrensen for automatisk fredning av samiske kulturminner kan bli en utfordring i nær framtid. Departementet utarbeider

et forslag til en lovendring i kulturminneloven med sikte på å etablere et fast fredningstidspunkt.

1.1.4 Næringsutvikling, miljø og areal

Det vises i meldingen til at regjeringen er opptatt av å legge til rette for verdiskaping og sysselsetting i alle deler av norsk økonomi.

Gjennom sine virkemiddelordninger bidrar Sametinget til vekst og utvikling, blant annet innen primærnæringene, kulturnæringene og samisk reiseliv. I 2016 tildelte Sametinget totalt 33,3 mill. kroner til ulike næringsformål. Se meldingen for detaljer.

Landbruks- og matdepartementet fremmet våren 2017 Meld. St. 32 (2016–2017) Reindrift – lang tradisjon – unike muligheter. Under arbeidet med stortingsmeldingen ble det avholdt sju konsultasjonsmøter fra juni 2016 til februar 2017 med Sametinget og Norske Reindriftssamers Landsforbund. Det ble ikke oppnådd enighet om tiltakene.

Det vises i meldingen til at det etter en omfattende prosess med reintallsreduksjon i Finnmark er viktig at reintallet i de berørte områdene ikke øker på nytt. Stortinget vedtok i juni 2016 en endring av reindriftsloven § 60 som trådte i kraft 1. juli 2016. Lovendringen innebærer at Fylkesmannen får hjemmel til å fastsette et øvre reintall per siidaandel når særlige grunner foreligger.

Norge og Finland kom til enighet i forhandlingene om ny reingjerdekonvensjon, og lov 16. september 2016 nr. 81 om endringer i reindriftsloven mv. (reingjerde mot Finland m.m.) fastsatte at ny konvensjon skulle tre i kraft 1. januar 2017.

30. juni 2016 ble det gjennomført et møte mellom Sveriges landsbygdsminister og Norges landbruks- og matminister om videre fremdrift i arbeidet med å få ratifisert en ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon. Fra norsk side gir man klart uttrykk for at dagens uavklarte situasjon er svært uheldig, og at det haster med å få på plass en ny konvensjon.

I statsbudsjettet for 2015 ble engangsavgiften på motorsykler og snøscootere redusert med i gjennomsnitt 30 pst. For en gjennomsnittlig snøscooter innebar dette en avgiftsreduksjon på 7 500 kroner og en forbedring av rammebetingelsene for reindriften.

Regjeringen har i jordbruksoppgjørene prioritert grovfôrproduksjonene, melk, storfekjøtt og sau, som er viktige produksjoner for bøndene i de samiske områdene. Innenfor tilskuddssystemet i jordbruksavtalen har Finnmark de høyeste satsene for produksjons- og distriktstilskuddene.

Det går fram av meldingen at regjeringen vil sikre levedyktige bestander av de store rovviltartene i henhold til rovviltforliket, og samtidig søke å redusere konfliktnivået. Det søkes derfor en bredest mulig aksept for forvaltningen av rovvilt.

Den 18. mars 2016 la regjeringen frem Meld. St. 21 (2015–2016) om Ulv i norsk natur, som i hovedsak omhandler nytt bestandsmål for ulv og avgrensing av ulvesonen. I forkant ble det gjennomført konsultasjoner med Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund om regjeringens forslag til endringer i forvaltningen av ulv. Mellom Sametinget og Klima- og miljødepartementet var det i all hovedsak enighet om alle problemstillinger, inkludert bestandsmål for ulv og ulvesonen. I etterkant av fremleggelsen av meldingen trakk imidlertid Sametinget seg fra konsultasjonen i hva gjelder ulvesonens utstrekning i nord. Nytt bestandsmål for ulv og ny avgrensing av ulvesonen ble vedtatt av Stortinget 6. juni 2016, jf. Innst. 330 S (2015–2016).

Sametinget fremmer regelmessig innsigelser til konsesjonssøknader som er til behandling i Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Innsigelsene har flere ganger blitt opprettholdt med den begrunnelse at det ikke er blitt gjennomført reelle konsultasjoner. Regjeringen er enig i at målet om å oppnå enighet bare kan oppfylles dersom den statlige myndigheten tilkjennegir om, og på hvilke vilkår, den ser for seg at en konsesjonssøknad kan innvilges. Regjeringen gikk i Meld. St. 25 (2015–2016) Kraft til endring – Energipolitikken mot 2030 inn for at konsultasjoner med Sametinget samordnes med systemet for innsigelse i konsesjonssaker. Med en slik samordning vil Sametingets innsigelse til en konsesjonssøknad avsluttes med et innsigelsesmøte der saken gjennomgås i full åpenhet og med det formål å oppnå enighet. Før NVE fatter vedtak i saken eller avgir innstilling til departementet i større saker, må Sametinget gjøres så kjent med innholdet i utkastet til beslutning, at det er mulig å vurdere om innsigelsen skal bli stående. Konsultasjonen med departementet vil da kunne forenkles i betydelig grad.

1.1.5 Tjenester til borgerne

Det vises i meldingen til at regjeringen er opptatt av å sikre et likeverdig tjenestetilbud for hele befolkningen, uavhengig av geografisk, språklig og kulturell bakgrunn. Sametinget er en sentral dialogpartner for de statlige, regionale og lokale myndighetene som har ansvar for tjenesteutøvelsen overfor den samiske befolkningen.

Sametinget fikk i 2016 tildelt 5,5 mill. kroner over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett. Tildelingen dekker Sametingets administrative utgifter ved seksjon for helse og sosial og bidrar til at Sametinget kan gi innspill til sentrale myndigheter og ha dialog med helseforetakene. Midlene dekker også tilskudd til ulike prosjekter innen helse- og omsorgstjenestene. I 2016 tildelte Sametinget 2,9 mill. kroner i slike tilskudd.

Senter for omsorgsforskning Nord, UiT Norges arktiske universitet utarbeidet i 2015 temaheftet Helse- og

omsorgstjenester til samiske eldre, på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Demensplan 2020 er i likhet med Demensplan 2015 rettet inn mot alle personer med demens og deres pårørende, uavhengig av bosted, alder, kulturell og språklig bakgrunn mv.

I handlingsplanen mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, Trygghet, mangfold, åpenhet (2017–2020), er lesbiske, homofile, bifile og transpersoner med samisk tilhørighet omtalt.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har kontakt med Sametinget i forbindelse med direktoratets arbeid med likestilling og ikke-diskriminering.

Høsten 2016 la regjeringen fram en strategi mot hatefulle ytringer. Sametinget deltok i referansegruppen.

Barne- og likestillingsdepartementet la 4. mars 2016 frem Meld. St. 17 (2015–2016) Trygghet og omsorg – Fosterhjem til barns beste. Departementet hadde jevnlig kontakt med Sametinget under utarbeidelsen av meldingen.

Det vises i meldingen til at elevers rett til opplæring i og på samisk er en viktig forutsetning for at samiske språk skal utvikles og revitaliseres som talespråk og skriftspråk. I tillegg gir grunnopplæringen den samiske befolkningen forutsetninger for å velge høyere utdanning på sitt eget språk. Sametinget har blant annet ansvar for utarbeiding av læreplaner for opplæring i samiske språk i grunnskolen og i den videregående opplæringen.

Meld. St. 28 (2015–2016) Fag – Fordypning – Forståelse og Innst. 19 S (2016–2017) gir målene og rammene for fornyelsen av læreplanverket for Kunnskapsløftet. Fornyelsen av læreplanene i Kunnskapsløftet og Kunnskapsløftet samisk skal skje i nært samarbeid med sektoren og sentrale parter i skolesektoren. Sametinget beslutter samisk innhold som beskrevet i opplæringsloven § 6-4 og deltar ut over dette som part.

Kunnskapsdepartementet har utarbeidet forslag til ny generell del av læreplanverket for grunnopplæringen. Sametinget og Kunnskapsdepartementet har gjennomført konsultasjoner om forslaget og det ble oppnådd enighet.

Sametinget ble i 2016 tildelt 42,5 mill. kroner i tilskudd til samisk i grunnopplæringen og 16,6 mill. kroner i tilskudd til barnehagetilbud, begge over Kunnskapsdepartementets budsjett. Se meldingen for detaljer.

Kunnskapsdepartementet fikk i 2016 overlevert rapporten «Kunnskapssektoren sett utenfra». Sametinget omtaler i sitt høringssvar til rapporten at eierskapet til de samiske videregående skolene bør videreføres som i dag, og at Senter for samisk i opplæringa (SIU) gis status som et nasjonalt senter. Departementet besluttet i 2016 at eierskapet til de samiske videregående skolene

består. Departementet har også foreslått at de nasjonale sentrene får samme organisering som det samiske senteret.

Kunnskapsdepartementet har fulgt opp Sametingets synspunkter knyttet til friere skolevalg og prioritering av samiske elever.

Regjeringen foreslo i budsjettet for 2016 å utvikle Sameskolen for Midt-Norge fra høsten 2016. Stortinget besluttet å opprettholde finansiering av skoledriften ut skoleåret 2016–2017, i påvente av alternativ organisering. Regjeringen har besluttet at alternativ organisering av virksomheten skal gjennomføres innenfor staten, og det er satt i gang en prosess for å utvikle virksomheten slik at tilbudet treffer målgruppen enda bedre enn i dag og rekruttering av elever øker.

Sametinget har overfor Kunnskapsdepartementet påpekt betydningen av å lovfeste at alle barn som ønsker det, skal ha rett til et samisk barnehage tilbud, uavhengig av hvor i landet de bor.

Stortinget har bedt regjeringen vurdere om det skal være en plikt å gi barnehage tilbud på samisk når det er minst ti barn i kommunen som ønsker det, også i kommuner utenfor det samiske forvaltningsområdet, jf. Endring av Prop. 1 S (2013–2014) Statsbudsjettet 2014 (familie- og kulturkomiteen). Kunnskapsdepartementet vil følge opp saken i forbindelse med nødvendige endringer i barnehager regelverket og i lys av rapporten fra samisk språkutvalg.

Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver ble fastsatt 24. april 2017 og skal iverksettes fra barnehageåret 2016/2017. Departementet har hatt et godt og konstruktivt samarbeid med Sametinget i arbeidet med rammeplanen.

Kunnskapsdepartementet la våren 2016 frem Meld. St. 19 (2015–2016) Tid for lek og læring. Regjeringen fikk støtte i Stortinget for at ny rammeplan skal fremheve og tydeliggjøre forpliktelsen kommunene har for at samiske barn får et barnehage tilbud bygd på samisk språk og kultur. Videre vil regjeringen, i samarbeid med Sametinget, stimulere til ulike tiltak for å styrke arbeidet med utvikling av samiske språk. Det skal også samarbeides om kompetanse- og rekrutteringstiltak, herunder revidert kompetansestrategi som skal legges fram høsten 2017. Stortinget har for øvrig bedt regjeringen om å utarbeide forslag til endringer i barnehageloven som sikrer at ansatte i offentlige og private barnehager behersker norsk språk, og at ansatte i samiske barnehager behersker samisk språk.

Ny forskrift om rammeplan for samiske grunnskolelærerutdanninger på masternivå ble fastsatt 23. november 2016. Departementet har hatt et godt og konstruktivt samarbeid med Sametinget i arbeidet før fastsettelse av den nye forskriften. Samisk høgskole har nå fått akkreditert samiske grunnskolelærerutdanninger for trinn 1–7 og trinn 5–10, for oppstart høsten 2017.

Departementet er også i dialog med Sametinget om rekruttering til samiske lærerutdanninger.

Fra og med 1. juli 2016 er et forbud mot bruk av barn som tolk regulert i forvaltningsloven, jf. Prop. 65 L (2015–2016) Endringer i forvaltningsloven (forbud mot bruk av barn som tolk). Forbudet skal gjelde både for formidling mellom norsk, samisk og andre språk, og for tegnspråktolking.

På oppdrag fra Sametinget og Justis- og beredskapsdepartementet har Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) gjennomført en studie om vold i nære relasjoner i samiske samfunn.

Kriminalomsorgens tiltaksplan for god og likeverdig straffegjennomføring for samiske innsatte og domfelte ble utarbeidet av Sametinget og Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI), Kriminalomsorgen region nord i 2014.

I 2016 gjennomførte Justis- og beredskapsdepartementet en konsultasjon med Sametinget om ivaretagelse av samisk språkkompetanse på 110-sentraller og samlokalisering av nødmeldingstjenesten i Finnmark.

1.1.6 Konsultasjoner

Kommunal- og moderniseringsdepartementet deler Sametingets syn om at gjennomføringen av konsultasjonsprosedyrene har styrket samspillet og samarbeidet mellom statlige myndigheter og Sametinget.

Myndighetene har plikt til å konsultere Sametinget når det overveies å innføre lovgivning eller administrative tiltak som vil kunne påvirke samiske interesser direkte. Myndighetene legger stor vekt på Sametingets vurdering av om saker vil kunne påvirke samene og samiske interesser direkte, slik at det oppstår konsultasjonsplikt.

Det er viktig med god dialog med Sametinget også i saker hvor det ikke er konsultasjonsplikt. Flere departementer har etablert møtepunkter med Sametinget.

Samerettsutvalget har i NOU 2007:13 Den nye sameretten foreslått nye konsultasjonsregler. Regjeringen har i konsultasjoner med Sametinget i hovedsak kommet til enighet om forslag til lovregler om konsultasjoner, og om hvordan forslaget kan presenteres for Stortinget. For Sametinget har enighet i saken imidlertid vært avhengig av enighet i konsultasjonene om ny budsjetteringsmodell og prosess knyttet til fastsettelse av de økonomiske rammene til Sametinget og samiske formål. Da det ikke ble oppnådd enighet i konsultasjonene om ny budsjetteringsmodell, stoppet saken om lovfesting av konsultasjonsregler opp.

I Sametingets årsmelding for 2016 har Sametinget satt opp en egen oversikt over gjennomførte konsultasjoner i 2016.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Masud Gharahkhani, Stein Erik Lauvås, Eirik Sivertsen og Siri Gåsemyr Staalesen, fra Høyre, Norunn Tveiten Benestad, Kristin Ørmen Johnsen, Mari Holm Lønseth og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim og Kari Kjønås Kjos, fra Senterpartiet, Heidi Greni og Willfred Nordlund, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, og fra Kristelig Folkeparti, Torhild Bransdal, viser til at staten Norge er etablert på territoriet til to folk, samer og nordmenn, hvor begge folkene har samme rett til og det samme kravet på å kunne utvikle sin kultur og sitt språk. Samene er et urfolk som har folkerettslig krav på et særlig kulturvern. Dette er nedfelt i Grunnloven § 108, hvor det heter: «Det påligger statens myndighet å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppen kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv».

Komiteen viser til at Sametingets årsmelding 2016 er et særskilt elektronisk vedlegg til Meld. St. 42 (2016–2017) om Sametingets virksomhet 2016, og at innstillingen også bygger på denne.

Komiteen viser til at det ble avholdt et møte 9. januar 2018 mellom Sametinget og kommunal- og forvaltningskomiteen i forbindelse med behandlingen av meldingen om Sametingets virksomhet 2016.

Komiteen viser til at Sametinget ble gitt en samlet bevilgning på 437,6 mill. kroner for 2016, mot 428,6 mill. kroner for 2015. For 2016 er driftsutgiftene til politisk og administrativt nivå 143,9 mill. kroner, mot 140,9 for året før. Bevilgningene er fordelt på sju departementer, hvorav bevilgningene fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet utgjør 64 pst.

Komiteen viser til at det har vært en prosess mellom Sametinget og departementet om å slå sammen budsjettpostene over statsbudsjettet til Sametinget til én eller færre poster. Departementet sier i meldingen om Sametingets virksomhet 2016 at det i konsultasjon med Sametinget vil fortsette arbeidet med å vurdere en budsjettmodell som samler overføringene til Sametinget til én budsjettpost, eller eventuelt andre modeller som i større grad setter Sametinget i stand til å prioritere samepolitiske tiltak innenfor en gitt budsjetttramme.

Komiteen viser til sine forslag og merknader om arbeidet med en endret budsjettprosess i tidligere innstillinger om Sametingets virksomhet og i Innst. 16 S (2017–2018) om statsbudsjettet for 2018, hvor det er gitt støtte til arbeidet med endringer i dagens budsjettmodell.

Komiteen merket seg at Sametingets representanter i møtet 9. januar bekreftet at de er i dialog med

departementet om budsjettprosessen, og at ny modell eventuelt kan implementeres i statsbudsjettet for 2019.

Komiteen viser til at det i revidert nasjonalbudsjett for 2016 ble bevilget midler til markering av at det 6. februar 2017 var 100 år siden det første samiske landsmøtet ble avholdt i Trondheim. Sametinget inviterte sammen med Trondheim kommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune til jubileumsmarkeringen Tråante, som var en feiring av demokratiske verdier og bredden i samisk kultur, språk, næringer og historie i et 100-årsperspektiv.

Komiteen merket seg at Sametingets representanter i møtet med komiteen 9. januar uttrykte tilfredshet med gjennomføringen av jubileumsmarkeringen. Denne ga en god anledning til å eksponere samisk kultur. I møtet ble det vist til at markeringene har medvirket til økt innskriving i samemantallet og til økt interesse for å etablere samiske institusjoner i samiske bosettingsområder.

Komiteen viser til at Samisk språkutvalg overleverte sin utredning i oktober 2016 – NOU 2016:18 Hjertespråket. Sametinget har behandlet innstillingen, og det heter i årsmeldingen at det i vedtaket legges vekt på sterk og vedvarende språkinnsett overfor barn, flere offentlige rom for samisk språkvitalisering, rett til selvbestemmelse og at staten er pliktig til å iverksette positive særtiltak for å sikre språklig likeverd. Utredningen «Hjertespråket» har vært på høring, og oppfølgingen av utredningen vil være en av de viktigste oppgavene for Sametinget i 2017, heter det i årsmeldingen.

Komiteen merker seg at det av departementets melding om Sametingets virksomhet framgår at Kommunal- og moderniseringsdepartementet har mottatt 140 høringssvar på NOU 2016:18 «Hjertespråket».

Komiteen understreker den store betydningen det videre arbeidet med å styrke samisk språk har for å verne og utvikle samisk kultur og samfunnsliv, og ser derfor på oppfølging av «Hjertespråket» som svært viktig i samarbeidet mellom Sametinget og norske myndigheter framover.

Komiteen viser til vedtak i Stortingets behandling av Dokument 8:73 (2016–2017), hvor det heter at:

«Stortinget ber regjeringen i oppfølgingen av NOU 2016:18 Hjertespråket om å ha en særlig oppmerksomhet rettet mot sørsamisk språk, kultur og næring, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte med konkrete forslag til oppfølging av dette.»

Komiteen viser til departementets understreking av Sametingets forvaltningsansvar for samiske kulturminner og det samarbeidet som er etablert med Riksantikvaren om identifisering og registrering av alle automatisk fredete samiske bygninger.

Komiteen merker seg at Sametingets årsmelding viser til prosjektet «Båastede», hvor 2 000 gjenstander skal tilbakeføres til samiske museer fra Norsk Folkemu-

seums samiske samlinger. De samiske museene har i 2016 arbeidet med utvelgelse av gjenstandene, men det vises til at finansieringen av konservering/rensing, transport, magasiner og utstilling ikke ble løst i 2016.

Komiteen merker seg at Sametingets årsmelding viser til store byggesaker som ikke er løst, og at det i møtet 9. januar 2018 ble understreket at dette er tilbakevendende saker hvor det savnes plan for realisering. Nytt bygg til Beaivváš samiske nasjonalteater er ikke ferdigprosjektert, Saemien Sijte er prosjektert, men ikke gitt oppstartsbevilgninger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det bør fremmes en mer forpliktende plan for realisering av prosjektene fra regjeringen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett for 2018 satte av 13 mill. kroner som oppstartsbevilgning til Saemien Sijte.

Komiteen viser til at regjeringens forslag om å utvikle Sameskolen for Midt-Norge ikke ble gjennomført, etter at Stortinget i revidert nasjonalbudsjett for 2016 vedtok å opprettholde finansiering av skoledriften i påvente av alternativ organisering av virksomheten. I departementets melding om Sametingets virksomhet 2016 vises det til at regjeringen har besluttet at alternativ organisering skal gjennomføres innenfor staten, og at det er satt i gang en prosess for å utvikle virksomheten slik at tilbudet treffer målgruppen bedre enn i dag og rekrutteringen av elever øker.

Komiteen registrerer at reintallene i Finnmark nå i hovedsak er nede på fastsatt nivå. Det heter at etter en omfattende prosess med reintallsreduksjon er det viktig at reintallet i de berørte områdene ikke øker på nytt.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at Stortinget i 2016 på bakgrunn av dette vedtok en endring i reindriftsloven § 60 som gir Fylkesmannen hjemmel til å fastsette et øvre reintall per siidaandel når særlige grunner foreligger. Av Sametingets årsmelding framgår det at det i de forutgående konsultasjonene mellom Landbruks- og matdepartementet, Sametinget og Norske Reindriftssamers Landsforbund ikke ble oppnådd enighet om endringene i reindriftsloven. I høringsrunden om lovforslaget gikk også de reindriftsdistriktene som avga uttalelse, mot endringene som Stortinget vedtok.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til behovet for å regulere reintallet på en mer rettferdig måte og vil komme tilbake med eget forslag om dette.

Komiteen merker seg at det i departementets melding om Sametingets virksomhet 2016 vises til at det i forbindelse med framleggingen av Meld. St. 21 (2015–2016) Ulv i norsk natur ble gjennomført konsultasjoner mellom Sametinget, Norske Reindriftssamers Landsforbund og Klima- og miljødepartementet. I etterkant av fremleggelsen av meldingen trakk Sametinget seg fra konsultasjonsenigheten hva gjelder ulvesonens utstrekning i nord. I Sametingets årsmelding vises det til at Sametinget ikke ønsker å tillate ynglinger eller etablering av familiegrupper av ulv lenger nord enn dagens grense og ikke aksepterer en utvidelse av ulvesonen nordover.

Komiteen viser til departementets understreking av at prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget er et av de viktigste rammeverkene for å sikre samenes folkerettslige rett til deltakelse i saker som angår dem. Det vises til at myndighetene har plikt til å konsultere Sametinget når det overveies å innføre lovgivning som vil kunne påvirke samiske interesser direkte, men det understrekes at det også er viktig med god dialog med Sametinget i saker hvor det ikke er konsultasjonsplikt. Samerettsutvalget har foreslått nye konsultasjonsregler, og det vises til at regjeringen og Sametinget i hovedsak har kommet til enighet om forslag til lovregler om konsultasjoner og hvordan forslaget kan presenteres for Stortinget.

Komiteen viser til at Sametinget våren 2017 satte som forutsetning for enighet i saken at det også måtte være enighet i konsultasjonene om ny budsjetteringsmodell.

Komiteen merker seg at det i Sametingets årsmelding er satt opp en egen oversikt over gjennomførte konsultasjoner i 2016 som viser at det særlig når det gjelder konsultasjoner med NVE om gjennomføring av kraftutbygging, ikke er oppnådd enighet. Det heter i årsmeldingen at Sametinget anser at det ikke er gjennomført reelle konsultasjoner i disse sakene. I Sametingets møte med kommunal- og forvaltningskomiteen 9. januar ble det gitt uttrykk for at når en ikke er enig med regjeringen i at konsultasjonsprosessene går stadig bedre, skyldes dette at Sametinget mener at norske myndigheter på en del områder ikke anvender konsultasjonsordningen slik Sametinget ønsker.

Komiteen viser til at departementet vil legge fram en egen sak for Stortinget om konsultasjonsordningen, og imøteser dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det er viktig for samarbeidet mellom Sametinget og norske myndigheter at det er en omforent forståelse av når og hvordan konsultasjonsordningen skal virke.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at det er viktig for samarbeidet mellom statlige myndigheter og Sametinget at det blir klarere regler for i hvilke saker det er konsultasjonsplikt og hvordan konsultasjonene skal virke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at Stortinget behandler Sametingets årsmelding fra 2016 først nå i mars 2018. Flertallet mener det bør være mulig å få Sametingets årsmeldinger til raskere behandling i Stortinget, slik at behandlingen blir mer relevant tidsmessig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil sikre gode rammevilkår for samisk språk, kultur, næringsliv og samfunnsliv. Språk er grunnleggende viktig, og det skal være reell mulighet for å lære samisk språk, bruke det i hverdagen og overlevere et levedyktig språk til neste generasjon.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at respektive partier prioriterer å sikre nok samiske læremidler av tilfredsstillende kvalitet, utdanne flere samisktalende lærere, førskolelærere og helsearbeidere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet vil øke antallet samiske barnehageplasser, videreutvikle og styrke et godt helsevesen for den samiske befolkningen og bekjempe alle former for diskriminering. Disse medlemmer viser til de forpliktelsene Norge har overfor urfolk og nasjonale minoriteter, og er tydelige på at Norge må ivareta sine forpliktelser overfor disse gruppene slik at det er reelle muligheter til videreutvikling av språk, identitet og kulturhistorie. Å sikre gode rammer for de tradisjonelle samiske næringene, samt å legge til rette for ny vekst innen annen næringsvirksomhet, er en viktig del av helheten for at Norge skal oppfylle sine forpliktelser.

Komiteen viser til meldingen og merker seg at det er inngått samarbeidsavtale med Oslo kommune i 2016 med det formål å styrke forståelse og bygge bruer i samarbeidet samtidig som samarbeidsavtalene med fylkeskommuner er under revisjon.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet merker seg at det reises kritikk mot at regjeringen ikke fører reelle konsultasjoner med Sametinget, og

at dette kan føre til at samiske interesser kan bli skadelidende.

Disse medlemmer viser til at bevilgninger til Sametinget og samiske formål har fått en realnedgang under regjeringen Solberg, og at en slik utvikling forverrer mulighetene for å fremme samisk språk, kultur og næringsvirksomhet. Arbeiderpartiet har i sine alternative statsbudsjett for 2014, 2015, 2016, 2017 og 2018 lagt inn betydelige styrkninger for at målsetningene om styrket språkutvikling, utvikling av samisk kultur og næring kan ivaretas.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet foreslo å styrke bevilgninger til samiske formål og Sametinget for 2018 med 79 mill. kroner ut over regjeringens forslag. Arbeiderpartiet prioriterer disse midlene på styrking av rammene til Sametinget med 35 mill. kroner, som vil bedre tilgangen på samiske læremidler og styrke arbeidet med tilbakeføring av samiske kulturgjenstander til de samiske museene (Bååstede-prosjektet).

Videre viser disse medlemmer til at Arbeiderpartiet foreslo i sitt alternative statsbudsjett for 2018 en oppstartsbevilgning til Saemien Sijte på 10 mill. kroner og en oppstartsbevilgning til Beaivváš samiske teater på 10 mill. kroner. I tillegg foreslo Arbeiderpartiet å øke tilskuddssatsene som kommunene får til opplæring i samisk, med 20 mill. kroner. Arbeiderpartiet foreslo også i sitt alternative statsbudsjett for 2018 å øke tilskuddet til samiske aviser med 3 mill. kroner samt å styrke Sametingets arbeid med barnevern med 1 mill. kroner.

Disse medlemmer mener disse styrkingene er nødvendige for at Sametinget skal kunne drive reell utvikling og ha reelle muligheter for å ivareta sine oppgaver.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til egne forslag i alternativt statsbudsjett for 2018 om å øke bevilgningen med 15 mill. kroner ut over regjeringens forslag. Videre ble det satt av 1,5 mill. kroner til styrking av den samiske dagspressen, og 10 mill. kroner til oppstart for bygging av nytt bygg til Beaivváš samiske teater.

Dette medlem viser til at Sametinget i flere tiår har arbeidet med utbygging på Saemien Sijte, og at det har vært gjennomført et forprosjekt, og viser til forslag i Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor det er satt av 5 mill. kroner til dette formålet under rammeområde 1.

Dette medlem vil vise til forslag til bevilgninger på 6 mill. kroner til fullføring av Bååstede-prosjektet med tilbakeføring av samisk kulturarv over to år.

Dette medlem viser til at Sametinget i høring om statsbudsjettet for 2018 har tatt opp at regjeringen ikke har fulgt opp anmodningsvedtak nr. 108 pkt. 42 fra 5. desember 2016 om å komme tilbake til Stortinget

med en ny budsjetteringsmodell. Dette har ikke skjedd, og man har ikke kommet til enighet om endringer. Sametinget har bedt om at regjeringen kommer tilbake med en faktisk ny budsjettmodell.

Dette medlem viser til at følgende forslag ble fremmet i budsjett for 2018:

«Stortinget ber om at regjeringen så raskt som mulig og etter konsultasjoner med Sametinget presenterer forslag til en budsjettmodell for Sametinget der hovedregelen er at midlene overføres over én budsjettpost, kombinert med at det hver vår legges fram en proposisjon som fastsetter kriterier og føringer for budsjetttramene til Sametinget og samiske formål på samme måte som for kommunene.»

Komiteen viser til at Stortinget i 2017 besluttet å opprette en kommisjon for å granske fornorskingspolitikken og urett begått mot det samiske og kvenske folk i Norge.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Ven-

streparti merker seg at Høyre og Fremskrittspartiet i innstillingens merknader til Representantforslag 30 S (2016–2017) fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø og Torgeir Knag Fylkesnes om en sannhetskommisjon for fornorskingspolitikk og urett begått mot det samiske og kvenske folk i Norge går imot å opprette en slik kommisjon.

3. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Meld. St. 42 (2016–2017) – Sametingets virksomhet 2016 – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 27. februar 2018

Karin Andersen

leder

Heidi Greni

ordfører

STORTINGET

Árv. 148 S

(2017–2018)

Gielda- ja hálddahuslávdegotti
árvalus Stuorradiggái

Died. St. 42 (2016–2017)

Gielda- ja hálddahuslávdegotti árvalus Sámedikki 2016 doaimma birra

Stuorradiggái

1. Čoahkkáigeassu

1.1 Álggaheapmi

Sámedikki 2016 jahkediedáhusa dohkkehii Sámedikki dievasčoahkkin njukčamánu 9.b. 2017. Diedáhusas Stuorradiggái kommentere ráđdehus Sámedikki 2016 jahkediedáhusa soames ášši.

1.2 Ráđdehusa bargu sámedipolitiikkalaš áššiiguin ja Sámedikki jahkediedáhusa čuovvoleapmi

Diedáhusas čujuhuvvo dasa ahte guovvamánu 6.b. 2017 lei 100 jagi dassái vuosttaš sámi riikkačoahkkin lágiduvvui Troanddimis. Ávvodoalut Tráante 2017 lei demokráhtalaš árvvuid ávvudeapmi, ja dat čájehii sámi kultuvrra, gielaide, ealahusaid ja historjjá girjáivuođaid ja viidodaga 100-jagiperspektiivvas.

Diedáhusas čujuhuvvo dasa ahte ráđdehusa ulbmil lea ahte sápmelaččat eamiálbmogin galget beassat ovdánahttit iežaset giela, kultuvrra ja servodateallima. Stuorradiggeáigodagas 2013–2017 lea ráđdehus ovttas Sámedikkiin bures ovdánan mánggaid dehálaš sámedipolitiikkalaš áššiid.

Sámi giellalávdegoddi geigii Sámediggái ja Gielda- ja ođasmahttindepartementii iežas raportta NAČ 2016: 18 Váibmogiella. Sámegielaide láhkamearrádus-, doaibma- ja ášahusevttohusat golggotmánu 10.b. 2016.

Sámi giellalávdegoddi deattuhii dan ahte sámegielat gelbbolašvuohta lea eaktu sáhttit seailuhit sámegie-

la boahteáigái. Seammás čujuhuvvo ráđdehus davvi-guovlostrategiijas dasa ahte váilot olu olbmot geain lea sámegielat gelbbolašvuohta, olu fágasurggiin. Máhtto-departemeanta, Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta, Sámediggi ja Sámi Allaskuvla leat buot ovttaoaivilis das ahte ferte álggahit doaibmabijuid sihke oanehat ja guhkit áigái mat rekruterejit eanet sámegieloahpaheddjiid mánáidgárddiide ja skuvllaide.

Sámevuoigatvuodálávdegotti raporttas NAČ 2007: 13 Ođđa sámeriekti leat olu evttohusat mat gáibidit dárkilis vihkkedemiid. Okta dain lea ođđa ráđđádallan- ja áššemeannudanláhkaevttohus. Ráđdehus lea ráđđádallamiin Sámedikkiin eanaš soahpan ráđđádallamiid láhkanjuolggadusevttohusaid.

Departemeanta sáddii 2016 čavčča raportta Sámediggái mas digaštalle ovdamuniid ja hehttehusaid bidjat oktii Sámedikki bušeahtta-poasttaid oktan poastan. Sámediggi sáddii iežas beroštusnotáhta 2017 guovvamánu. Sámediggi deattuha das ahte iešmearridan-riekti, ja erenoamáš sajádat mii lea Vuodđolága 108. §:s, ferte leat bušeterenmodealla mearrideami vuolggasadi ja váldoprinsihppa, ii ge departemeanttaid sektorovdasvástádusa, rutiinnaid ja reporterema vuhtiiváldin.

Ášši ráđđádallamiin čujuhii departemeanta dasa ahte molssaeaktu, man sáhtta árvvoštallat, leat rievdat mo lágidity jahkásaš stuorradiggediedáhusa Sámedikki doaimma birra. Sáhtta earret eará árvvoštallat galgá go dan bidjat ovdan ja meannudit giđdat, ja galgá go dan rievdadit nu ahte diedáhus šaddá eanet boahteáiggedidolazžan. Nubbi molssaeaktu lea jahkásaš diedáhus bušeahttaáigge. Sámediggi doalahii iežas oainnu das ahte Sámedikki bušeahttarámmaid eavttuid ja láidestusaid berre mearridit proposišuvnna bokte, mii ovddiduvvo ja meannuduvvo giđdat, seamma láhkai go gieldaproposišuvdna, ja ahte dán ovttašathtá da-

inna ahte buot sirdimat Sámediggái stáhtabušehta bokte dábalaččat čohkkejuvvojit ovttá bušehttapostii.

Departemeanta háliida, ráđđádallamiin Sámedikkiin, ain bargat árvvoštallat bušehttamodealla mii čohkke buot sirdimiid Sámediggái ovttá bušehttapostii dahje vejolaččat eará modeallaid mat eanet go dál addet Sámediggái vejolašvuoda vuoruhit sámediktihkalaš doaibmabijuid mearriduvvon bušehttarámmaid siskkobealde. Vejolaš ođđa bušeterenortnega áramusat sáhtta implementeret 2019:s. Sámedikki oaidnu lea ahte ferte čielggadit mii galgá leat Sámedikki ja sámi ulbmiliid bušehttamodealla vuolggasadji ovdal go joatká ráđđádallamiid.

Norga, Ruotta ja Suopma loahpahedje davviriikkalaš sámekonvenšuvnna šiehtadallamiid 2016:s. Šiehtaduvvon konvenšuvdnateavsta leat sámedikkat meanudeamen. Konvenšuvdna addá dán golmma riikka sámiide oktasaš rievttálaš rámmaid heivehuvvon sámi davviriikkaš kontekstii. Konvenšuvnna váldoulbmil lea ahte sápmelaččat galget sáhttit seailluhit, ovdanbuktit ja ovdánahttit iežaset giela unnimus lági mielde hehttehusaiguin riikkarájiid geažil.

Sámediggi lea jearahan almmolaš duohtavuoda-kommišuvnna ásaheami sápmelaččaid dáruiduhttima birra. Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta lea ovttaoaivilis Sámedikkiin ahte lea ja leamaš dárbu guorahallat dáruiduhttinpolitihka, ja ahte lea dárbu diehtit eanet dáruiduhttinpolitihka váikkuhusain sápmelaččaide ja kvenaide. Departemeanta háliida joatkit dialoga Sámedikkiin iešguđet vugiin oázžut ovdan eanet máhtu. Stuorradiggi lea meannudan árrasevttohusa ášši birra.

Gieldaodastusa oassin evttohii ráđdehus, manjá go lei ráđđádallan Sámedikkiin, juohkit Divttasvuona gieldda Nordlánddas. Evttohus mielldisbuktá ahte nuortadavveguovlu biddjo oktii Áhkánjárggain ja Bálagiin nugo Divttasvuona gielda háliidii, ja gieldda oarjelulleguovlu ges biddjo oktii Hápmiriin áimmahuššan dihtii julevsámi guovllu. Muđui čujuha Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta Prop. 96 S:i (2016–2017) Endringer i kommunestrukturen.

Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta lea ráđđádallan Sámedikkiin doaibmabijuid birra Prop. 84 S:s (2016–2017) Ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå. Sámediggi oaččui dasa lassin vejolašvuoda buktit evttohusaid proposišuvdnabargui. Departemeanta háliida proposišuvnna čuovvoleamis ráđđádallat Sámedikkiin vejolaš beliid birra go ođđasit juohká fylkkaid Davvi-Norggas mat sáhttet njuolggá váikkuhit sámi beroštumiide, ja háliida maiddái eanet ovtasbarggu go dan maid ráđđádallangeatnegasvuoha máinnaša.

Davveguovlostrategiija bargguin, mii ovdanbuktojuvvui cuonomanu 21.b. 2017, lea ráđdehus háliidan nannet ollislaš lahkoneami davviguovlopolitihkkii. Ráđdehus lea danne ásahan Guovlulaš davviguovlofor-

uma vai nationála ja guovlulaš eiseválddiin ja Sámedikkiin lea lagat dialoga davviguovlopolitihka dáfus.

1.2.1 Sámedikki birra

Diedáhusas čujuhuvvo dasa ahte Vuodđolága 108. §:in leat norgga eiseválddiin geatnegahtton lágalaččat, politihkalaččat ja morálalaččat láchit dili nu ahte sápmelaččat sáhttet ieža sihkkarastit ja ovddidit iežaset giela, kultuvrra ja servodateallima.

Sámediggi lea veaháziid mielde ožžon eanet dadjamaša áššiide mat gusket sámiide. Sámediggi lea mánnga suorggis ožžon mearridanválddi áššiin.

Stáhta lea geatnegahtton ráđđádallat Sámedikkiin dainna ulbmiliin ahte olahit ovttaoaivilvuoda áššiin mas eiseválddit árvvoštallet doaimmaid dahje lágaid mat njuolggá sáhttet váikkuhit sámi beroštumiide.

Sámediggi hálldašii 2016:s oktiibuot 437,6 milj. kruvnna. Sámedikki gaskaoapmereketdoallu čájeha ahte Sámediggi juolludii oktiibuot 297,4 milj. kruvnna doarjjan iešguđet ulbmiliidda.

Sámedikki doaibmagolut 2015:s ledje oktiibuot 143,9 milj. ruvnno. Sámediggi vuoruhii dain ruđain bidjat 31,3 milj. kruvnna politihkalaš doibmii, mas stuorámuš olggosgolut ledje dievasčoahkkimat ja sámediggeráđdi. Hálldahuslaš olggosgolut ledje 112,5 milj. ruvnno 2016:s. Sámedikki hálldahusas ledje 143 jahkedoaimma juovlamánu 31.b. 2016.

Sámedikki 2016 jahkereketdoallu čájeha 3,7 milj. kruvdnasaš negatiivvalaš balánssa. Sámedikki 2017 reviderejuvvon bušehtas leat gokčan negatiivvalaš balánssa.

2016:s oaččui Sámediggi juolludemiid mánnggaid departemeanttaid bušehta bokte.

Sámediggi hálldaša maiddái oktiibuot 9,5 milj. kruvdnasaš lassijuolludemiid ja doarjagiid.

1.2.2 Sámi gielat

Sámi gielaide gáhttemis ja nannemis lea stuorra mearkkašupmi gáhttet ja ovdánahttit sámi kultuvrra ja servodateallima. Riekti geavahit sámi gielaide go deaivvada almmolašvuodain ja riekti oahppat sámegiela ja sámegillii leat muhtin dain deháleamos vuogiatvuodain mat sápmelaččain leat álbmogin.

Sámedikkis lea guovddáš rolla sámi gielaide barggus. Seammás lea norgga eiseválddiin váldoovddasvástáduš.

Sámediggi jugii 2016:s 75,2 milj. kruvnna iešguđet lágan gielladoaimmaide.

NAČ 2016: 18 Váibmogiella. Sámegielaide láhkamearráduš-, doaibma- ja ásahevttohusat lea leamaš gulaskuddamis. Ráđdehus áigu sámi giellalávdegotti raportta ja gulaskuddancealkámušaid vuodul árvvoštallat, ja Sámedikkiin ráđđádallat, mo sámi gielaiguin galgá viidásit bargat.

Sámegielaide doaibmaplána lea čalmmustahttan sámi gielaide iešguđet servodatsurggiin, ja doaibmanáigi lea guhkiduvvon 2017 lohppii.

Sámi Giellagáldu – Davviriikkalaš sámegiela fága- ja resursaguovddáš lea oktasaš davviriikkalaš giellaorgána mii guovdilastá gielladikšuma, giellaovdánahttima ja terminologijaaovdánahttima. Ráđđehus lea sihkkarastán Norgga oasi ruhtadeamis go lasihii Sámedikki bušeahta 2 milj. kruvnain 2015 stáhtabušeahtas.

1.2.3 Sámi kultuvra ja kulturmuittut

Sámediggi lea dehálaš eaktobiddji ovdánahttit sámi dáidaga ja kultuvrra. Seammás lea maiddá nationála, guovlulaš ja báikkálaš eiseválddiin ovddasvástádus addit sámi kultuvrii buriid ovdánavjolašvuođaid.

Kulturdepartemeantta juolludeamet sámi kulturulbmiliidda, mat mannet njuolgga Sámediggái, addojuvvojit vuosttažettiin stáhtabušeahta kap. 320 bokte Oppalaš kulturdoaimmat, poasta 53 Sámediggi. 2016:s juolluduvvui bušeahtapoasta bokte 82,5 milj. kruvnna. Sámediggi geavaha dáid ruđaid iežas vuoruhemiid vuodul.

2016:s juolludii Sámediggi 131,4 milj. kruvnna iešguđetlágan kulturulbmiliidda. Geahča diedđáhusas eanet dieđuid.

Lassin dan ruhtii mii biddjojuvvui kulturdoaimmaide, de juolludii Sámediggi 2016:s 9,7 milj. kruvnna girjerájusulbmiliidda/sámi girjebussiide.

Kulturdepartemeanttas lea leamaš oktavuohtha Sámedikkiin stuorradiggediedđáhusa bargguin NRK-ruhtadeami birra ja stuorradiggediedđáhusa bargguin komersiála álbmotsádehaga birra.

2015:s juolluduvvui 3 milj. kruvnna prošeaktaruhtan ođđa ovdaprosektii mii galgá bargat ođđa, unniduvvon prošeavttain hukset ođđa Saemien Sijte-vistti. 2016:s juolludii Kulturdepartemeanta 6 milj. kruvnna tihppenruđain gárvvistit ovdaprošeaktabarggu. Ovdaproseakta galgá plána vuodul gárvvistuvvot 2017 geassemánu.

Sámi kulturmuittut leat dehálaččat identitehta- ja servodathuksemis olu sámi báikkálaš servodagain. Sámedikkis lea hálldašanoovddasvástádus. 2016:s juolluduvvui 3,4 milj. kruvnna sámi kulturmuittuid gáhttenbargui Dálkkádat- ja birasdepartemeantta bušeahta bokte.

Riikaantikvára lea álggahan prošeavtta identifiseret ja registreret buot sámi huksehusaid mat automáhtalaččat leat ráfáiduhhton. Sámediggi lea huksehusregistrerema prošeaktajođiheaddji ja oáččui 2016:s 4,2 milj. kruvnna dan ulbmili Riikaantikvára bušeahta bokte. Sámediggi oáččui 2016:s 2 milj. ruvnno Riikaantikvára bušeahta bokte gáhttet ja sihkkarastit ráfáiduhhton ja suodjalanveara kulturmuittuid ja kulturbirrašiid.

Dálkkádat- ja birasdepartemeanta ja Sámediggi leat ovttaoaivilis das ahte rievdi 100- jagirádjá automáhtalaččat ráfáidahttit sámi kulturmuittuid sáhtta šaddat hástalus oalle fargga. Departemeanta lea bargamin kulturmuittolága láhkarietvadásain dainna ulbmiliin ahte ášahit fásta ráfáiduhhtináiggi.

1.2.4 Ealáhusovdánahttin, biras ja areála

Diedđáhusas čujuhuvvo dasa ahte ráđđehus háliida láhčit dili árvoháhkamii ja barggaheapmái buot beliin Norgga ekonomijjas.

Iežas váikkuhangaskaoapmeortnegiid bokte Sámediggi váikkuha ahtanuššamii ja ovdáneapmái. 2016:s juolludii Sámediggi oktiibuot 33,3 milj. kruvnna iešguđetlágan ealáhusulbmiliidda. Geahča diedđáhusas eanet dieđuid.

Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta ovddidii 2017 giđa Dieđ. St. 32 (2016–2017) Reindrift – lang tradisjon – unike muligheter. Stuorradiggediedđáhusa bargadettiin lágidedje čieža ráđđádallančoahkkima 2016 geassemánu 2017 guovvamánnui. Eai bohtán ovttaide doaibmabijuid hárrái.

Diedđáhusas čujuhuvvo dasa ahte boazolohkounni-deami viiddis proseassa maŋŋá Finnmárkkus lea dehálaš ahte boazolohku guoskevaš guovlluin ii fas lassán. Stuorradiggi mearridii 2016 geassemánu rievdadit boazodoallolága 60. §, mii bodii fápmui suoidnemánu 1.b. 2016. Láhkarietvadás miellidibuktá dan ahte Fylkamánnis lea láhkavuoddu mearridit bajimus boazologu juohke siidaoassái go leat erenoamáš ákkat dasa.

Norga ja Suopma sohpe šiehtadallamiin ođđa boazoáidekonvenšuvnna hárrái ja čakčamánu 16.b. láhka nr. 81 boazodoallolága rievdadusaid jna. birra (boazoáidi Suoma rájá alde jna.) mearridii ahte ođđa konvenšuvdna galggai fápmui boahit ođđajagimánu 1.b. 2017.

Geassemánu 30.b. 2016 čoahkkinasttiiga Ruota giliidministtar ja Norgga eanandoallo- ja biebdoministtar viidasit bargat ratifiseret ođđa norgga-ruota boazoguohtunkonvenšuvnna. Norgga bealde dovddahit čielgasit ahte dálá eahpečielga dilli lea hui unohas, ja ahte lea hoahppu oázžut ođđa konvenšuvnna.

2015 stáhtabušeahtas geahpeduvvui mohtorsihkkeliid ja skohteriid geardedivat gaskamearálaččat 30 proseanttain. Gaskamearála skohteris mearkkaša dát divatgeahpedeapmi 7 500 kruvnain ja buoret rámmaeavttuid boazodollui.

Ráđđehus lea eanandoallošiehtadallamiin vuoruhhan groavvafuodđarbuvttadeamiid, mielkki, šibitbierggu ja sávzza mat leat dehálaš buvttadeamet boanddaide sámi guovlluin. Eanandoallošiehtadusa doarjjavuogádaga siskkoaleat leat Finnmárkkus alimus buvttadan- ja guovlodoarjjamáksinmearri.

Diedđáhusas bohtá ovdan ahte ráđđehus áigu sihkkarastit boraspirešlájaid eallinfámolaš náli boraspiresoahpamuša vuodul, seammás go geahččala unnidit riidodási. Dan dihtii ohcaluvvo eanemus lági mielde

dohkkeheapmi das mo hálldašit boraspiriid. Njukčamánu 18. beaivvi 2016 ovddidii ráđđehus Dieđ. St. 21 (2015–2016) Ulv i norsk natur mii vuosttažettiin máinnaša ođđa nállemihtu gumpiide ja gumpeguovllu juohkima. Ovddideami ovdal lágidedje ráđđádallamiid Sámedikkiin ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkaserviin ráđđehusa evttohusa birra rievdadit gumpelhálldašeami. Sámediggi ja Dálkkádat- ja birasdepartemeanta leigga eanaš ovttaoavilis buot čuolmmaid dáfus, maiddái gumpenállemihtu ja gumpeguovllu birra. Dieđáhusa ovddideami manjil gesii goitge Sámediggi ráđđádallanovttaoavilvuoda ruovttoluotta das mii guoská gumpeguovlluid viidodahkii davvin. Stuorradiggi mearridii geassemánu 6.b. 2016 ođđa nállemihtu gumpiide ja ođđa ráddjemiid gumpeguovlluide, gč. Innst. 330 S (2015–2016).

Sámediggi buktá jámma vuostecealkámušaid konsešuvdnaohcamiid maid Norgga čázádat- ja energijadirektoráhtta (NVE) lea meannudeamen. Vuostecealkámušat leat mánigii doalahuvvon dainna ákkastallamiin ahte albma ráđđádallamat eai leat čadahuvvon. Ráđđehus lea ovttaoavilis das ahte mihttu olahit ovttaoavilvuoda sáhtta olahuvvot dušše jus stáhta eiseváldi dovddaha lea go mielas, ja maid eavttuid vuodul sáhtášii, dohkkehit konsešuvdnaohcama. Ráđđehus nannii Dieđ. St. 25:s (2015–2016) Kraft til endring – Energipolitikken mot 2020 ahte ráđđádallamat Sámedikkiin galget ovttaštahttojuvvot konsešuvdnaáššiid vuostecealkinvuogádagain. Dákkár ovttaštahttimiin loahpahuvvo Sámedikki vuostecealkámuš konsešuvdnaohcamii vuostecealkámušohakkimiin mas ášši guorahallojuvvo rahpasit ja dainna ulbmiliin ahte olahit ovttaoavilvuoda. Ovdalgo NVE dahká mearrádusa áššis dahje addá árvalusa departementii stuorát áššiin, de ferte Sámediggi oahpásmuvvat mearrádusa álgoevttohusa sisdollui, vai sáhtta árvoštallat doalahit go vuostecealkámuša. Ráđđádallamat departementtain álkiduvvojit dien láhkai olu.

1.2.5 Bálválasat ássiide

Dieđáhusas čujuhuvvo dasa ahte ráđđehus áigu sihkkarastit dásseárvosaš bálválasaid olles álbmogii, beroškeahhtá geográfalaš, gielalaš ja kultuvrralaš duogázis. Sámediggi lea guovddáš ságastallanbealli stáhta, guovllu ja báikkálaš eiseválddiide geain lea ovddasvástádus bálválasaid fállat sámi álbmogii.

Sámediggái juolluduvvui 2016:s 5,5 milj. kruvnna Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta bušeahta bokte. Juolludeapmi gokčá Sámedikki dearvvašvuoda- ja sosiálaossodaga hálldahuslaš goluid, ja veahkeha Sámedikki buktit árvalusaid guovddáš eiseválddiide ja gulahallat dearvvašvuodaásahusaiguin. Juolludeapmi gokčá maiddái doarjagiid iešguđetlágan prošeavttaide dearvvašvuoda- ja fuolahusbálválasain. 2016:s juolludii Sámediggi 2,9 milj. kruvnna dákkár doarjjan.

Davvi fuolahusdutkan guovddáš, UiT Norgga árk-talaš universitehta ráhkadii 2015:s fáddágihppaga Dearvvašvuoda- ja fuolahusbálválasat sámi vuorrasiid-da Dearvvašvuodadirektoráhta bargogohččuma vuodul.

Demeansaplána 2020, lea nu mo 2015 Demeansaplána ge, heivehuvvon buot olbmuide geain lea demeans ja sin oapmahaččaide, beroškeahhtá ássanbáikkis, agis, kultuvrralaš ja gielalaš duogázis jna.

Doaibmaplánas vealaheami vuostá seksuála soju, sohka bealgullelašvuoda ja sohka bealleovdanbuktima dihtii Trygghet, mangfold og åpenhet (2017–2020), leat sámi lesbat, homofiillat, bifiillat ja trásaolbmot máinnašuvvon.

Mánáid- ja nuoraid- ja bearašdirektoráhtta (Bufdir) lea doallan oktavuoda Sámedikkiin go direktoráhtta lea bargan dásseárvvuin ja ii-vealahemiin.

2016 čavčča ovddidii ráđđehus strategii ja vaššicealkámušaid vuostá. Sámediggi lei mielde referánsajoavkkus.

Mánáid- ja dásseárvodepartemeanta ovddidii njukčamánu 4.b. 2016 Dieđ. St. 17 (2015–2016) Trygghet og omsorg – Fosterhjem til barns beste. Departementtas lei jeavddalaš oktavuodta Sámedikkiin go barge dieđáhusain.

Dieđáhusas čujuhuvvo dasa ahte ohppiid vuogatvuodta oázžut oahpahusa sámegielas ja sámegillii lea dehálaš eaktu vai sámegielat galget ovdánahttojuvvot ja ealáskahttojuvvot sihke hállangiellan ja čálagielan. Dasa lassin addá vuoddooahpahus sámi álbmogii buriid eavttuid go galget välljet alit oahpahusa iežaset gillii. Sámedikkis lea earret eará ovddasvástádus hábmet oahppoplánaid sámi giellaoahpahusa várás vuoddoskuvllain ja joatkkaskuvllain.

Dieđ. St. 28 (2015–2016) Fag – Fordypning – Forståelse ja Stuorradikki Árv. 19 S (2016–2017) bidjá mihtuid ja rámmaid Máhttoloktema oahppoplána ođasmahttimii. Máhttoloktema oahppoplánaid ja Máhttolokten Sámi ođasmahttinbargu galgá dahkkot skuvlasurggiin ja skuvlasuorgái dehálaš oasálaččaguin. Sámediggi mearrida sámi sisdoalu nu mo lea čilgejuvvon oahpahuslága 6-4. §:s ja searvá vel dasa lassin bealálázžan.

Máhtodepartemeanta lea hábmen ođđa evttohusa vuoddooahpahusa oahppoplánaid oppalaš oassái. Sámediggi ja Máhtodepartemeanta leat čadahan ráđđádallamiid oahppoplána evttohusain, ja leat olahan ovtamielalašvuoda.

Sámediggi oaččui 2016:s 42,5 milj. kruvnna doarjjan sámi vuoddooahpahussii ja 16,6 milj. kruvnna doarjjan mánáidgárdefálaldahkii, goappašat juolludeamit Máhtodepartemeanta bušeahta bokte. Geahča dieđáhusas eanet dieđuid.

Máhtodepartementtii geigejuvvui 2016:s raporta «Máhttosuorgi olggobeale čálmmiiguin». Sámediggi máinnaša iežas raportta gulaskuddancealkámušas sámi joatkkaskuvllaid eaiggátvuoda, ahte dat berre bissut nu

mo dál, ja ahte Sámi lohanguovddáša (SIU) stáhtus rievda nátionála guovddášin. Departemeanta mearridii 2016:s ahte sámi joatkkaskuvllaide eaiggátvuohta bissu nu mo dál. Departemeanta lea maiddá evttohan ahte nátionála guovddášat ožžot seamma organiserema go sámi lohanguovddáš.

Máhtodepartemeanta lea čuovvolan Sámedikki oaiviliid das mat gusket friddjabun skuvlaválljemiidda ja sámi ohppiid vuoruheapmái.

Ráđdehus evttohii 2016 bušeahas heaittihit Gaske-Nørjen Samienskovle 2016 čavčča rájes. Stuorradiggi mearridii bisuhit skuvladoaimma 2016–2017 skuvlajagi, dan botta go vurdet molssaevttolaš organiserema. Ráđdehus lea mearridan ahte doaimma molssaevttolaš organiseren galgá čadahuvvot stáhta siskkobealde, ja dál lea álggahuvvon proseassa man ulbmil lea ovdánahttit ášahusa vai fáladat vel buorebut joksá ulbmiljoavkku go maid dál dahká, ja vai ohppiid rekruteren lassána.

Sámediggi lea Máhtodepartementii čujuhan makkár mearkkašupmi lea lága bokte mearridit ahte buot mánáin geat dan háliidit, galgá leat vuoigatvuohta oázžut sámegeid mánáidgárdefálaldaga, beroškeahtá gos riikkas orožit.

Stuorradiggi lea bivdán ráđdehusa árvvoštallat galgá go leat geatnegasvuohta fállat sámegeid mánáidgárdefálaldaga gielddain go unnimusat logi máná dan gáibidit, maiddá gielddain olggobealde sámegeid hálldašanguovllu, gč. Rievdaduvvon Prop. 1 S (2013–2014) Stáhtabušeahhta 2014 (bearaš- ja kulturlávdegoddi). Máhtodepartemeanta áigu čuovvolit ášši mánáidgárdenjuolggadusaid dárbbaslaš rievdademiid oktavuođa ja giellalávdegotti raportta vuodul.

Mánáidgárddi sisdoalu ja doaimmaid ođđa rámmaplána mearriduvvui cuoŋománu 24.b. 2017 ja galgá álggahuvvot 2016/2017 mánáidgárdejagis. Departemeanttas lea leamaš buorre ja konstruktiivlaš ovtasbargu Sámedikkiin rámmaplána barggu oktavuođa.

Máhtodepartemeanta ovddidii 2016 giđa Dieđ. St. 19 (2015–2016) Tid for lek og læring. Ráđdehusa oaččui doarjaga Stuorradikkis dasa ahte ođđa rámmaplána galgá deattuhit ja čalmmustahttit gielddaid geatnegasvuođa láhčit sámi mánáide mánáidgárdefálaldaga mas sámi giella ja kultuvra leat vuodđun. Dasto áigu ráđdehus, ovtasrádiid Sámedikkiin, movttiidahttit iešguđetlágan doaibmabijuide nannet sámegeid ovdánahttinbarggu. Áigot maiddá ovtasbargat gelbbolašvuođa ja rekruterendoaimmain, dása gullá maiddá revidejuvvon gelbbolašvuođastrategiija mii galgá ovddiduvvot 2017 čavčča. Stuorradiggi lea muđui bivdán ráđdehusa hábmet mánáidgárdelága rievadanevttohusaid mat sihkkarastet ahte almmolaš ja priváhta mánáidgárddiid bargit hálldašit dárogiela, ja ahte sámi mánáidgárdebargit hálldašit sámegeida. Dát čuovvuvvo departemeantta láhkabarggus.

Ođđa láhkaásahus sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahpahusa masterdási rámmaplána birra mearriduvvui skábmamánu 23.b. 2016. Departemeanta lea bures ja konstruktiivlaš ovtasbargan Sámedikkiin ovdalgo láhkaásahus dohkkehuvvui. Sámi Allaskuvla lea dál ožžon akkrediterejuvvon sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahpahusa 1.–7. dássái ja 5.–10. dássái nu ahte sáhtá álggahuvvot 2017 čavčča. Departemeanta lea maiddá gulahallan Sámedikkiin rekruterema birra sámi oahpaheaddjeoahpuide.

Suoidnemánu 1.b. 2016 rájes lea hálddašanlágas gildjuvvon mánáid geavahit dulkan, gč. Prop. 65 L (2015–2016) Endringer i forvaltningsloven (forbud mot bruk av barn som tolk). Gielddus guoská gaskkusteapmái gaskal dárogiela, sámegeida ja eará giellaid, ja seavagielladulkomii.

Sámedikki ja Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeantta bargogohččuma vuodul lea Nátionála máhtoguvddáš veahkaválddalašvuođa ja traumáhtalaš streassa birra (NKVTS) čadahan dutkosa veahkaválddalašvuođaid birra lagaš oktavuođain sámi servodagas.

Rihkusfuolahusa doaibmaplána buori ja dáseárvosaš ránggáštusčadahaemi sámi fánnggaide ja dubmehallan olbmuid hábmejedje Sámediggi ja Rihkusfuolahusdirektoráhta (KDI), Davvi rihkusfuolahus 2014:s.

2016:s čadahii Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeanta ráđđádallama Sámedikkiin das mo áimmahuššat sámi giellagelbbolašvuođa 110-guovddášiin ja seamma báikái sajáiduhttit heahteredáhusbálvalusa Finnmárkkus.

1.2.6 Ráđđádallamat

Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta lea ovttaoavilis Sámedikkiin ahte ráđđádallanprosedyrat leat nannen stáhtalaš eiseválddiid ja Sámedikki ovttasdoaibma ja ovtasbarggu.

Eiseváldiin lea geatnegasvuohta ráđđádallat Sámedikkiin go árvvoštallet ášahit lágaid dahje hálldašuslaš doaibmabijuid mat njuolga sáhttet váikkuhit sámi beroštumiide. Eiseválddit deattuhit Sámedikki árvvoštallamiid áššiin mat sáhttet váikkuhit sápmelaččaide ja sámi beroštumiide njuolga, nu ahte sáhtá šaddat ráđđádallangeatnegasvuohta.

Lea dehálaš doalahit buori dialoga Sámedikkiin maiddá áššiin mas ii leat ráđđádallangeatnegasvuohta. Mánngat departemeanttat leat ášahan čoahkkináiggiid Sámedikkiin.

Sámi vuoigatvuodálávdegoddi lea NAC 2007: 13 Ođđa sámeriekti evttohan ođđa ráđđádallannjuolggadusaid. Ráđdehus lea ráđđádallamiin Sámedikkiin eanaš boahtán ovttaide ráđđádallamiid láhkanjuolggadusevttohusaid birra, ja mo evttohusa sáhtá ovddidit Stuorradiggi. Sámediggi lea ovttaoavilvuohta áššis almmatge leamaš sorjasaš ovttaoavilvuođa ráđđádall-

lamiin ođđa bušeterenmodeallas ja proseassas mat leat čadnon Sámedikki ja sámi ulbmiliid ekonomalaš rámmaid mearrideapmái. Go eai boahtán ovttaid ráddádallamiin ođđa bušeterenmodealla dáfus, de bisánii ášši ráddádallannjuolggadusaid láhkii nannema birra.

Sámedikki 2016 jahkediedáhusas lea Sámediggi ráhkadan sierra bajilgova čadahuvvon ráddádallamiin 2016:s.

2. Lávdegotti mearkkašeamit

Lávdegoddi, Bargiidbellodaga miellahtut, Masud Gharahkhani, Stein Erik Lauvås, Eirik Sivertsen ja Siri Gåsemyr Staalesen, Olgešbellodaga, Norunn Tveiten Benestad, Kristin Ørmen Johnsen, Mari Holm Lønseth ja Ove Trellevik, Ovddádusbellodaga, Jon Engen-Helgheim ja Kari Kjønås Kjos, Guovddášbellodaga Heidi Greni ja Willfred Nordlund, Sosialisttalaš Gurutbellodaga, jodiheaddji Karin Andersen, ja Kristtalaš Álbmotbellodaga, Torhild Bransdal, čujuha dasa ahte Norgga stáhta lea vuodduuvvon guovtti álbmoga territoria ala, sápmelaččaid ja dážaid, ja ahte goappašiid álbmogiin lea seamma riekti ja seamma vuoigatvuodát ovdánahttit iežaset kultuvrra ja giela. Sámeálbmot lea álgoálbmot mas lea álbmotrievttalaš vuoigatvuolta erenoamáš kultursuodjaleapmái. Dát lea nannejuvvon Vuodđolága 108. §:s mas čuožžu ahte: «Lea stáhta eiseválddiid geatnegasvuolta láhčit dili nu ahte sámi álbmot sáhtta sihkkarastit ja ovddidit iežas giela, kultuvrra ja servodateallima».

Lávdegoddi čujuha dasa ahte Sámedikki 2016 jahkediedáhus lea sierra elektrovnnalaš mielddus Dieđ. St. 42 (2016–2017) Sámedikki 2016 doaibma, ja ahte diedáhus lea árvalusa vuodđun.

Lávdegoddi čujuha dasa ahte ođđajagimánu 9.b. 2018 čoahkkinnaste Sámediggi ja gielda- ja hálldahuslávdegotti Sámedikki 2016 doaimma diedáhusa meannudeami olis.

Lávdegoddi čujuha dasa ahte Sámediggái juolluvvui oktiibuot 437,6 milj. kruvnna 2016:s, ja 2015:s ges 428,6 milj. kruvnna. 2016:s ledje politihkalaš ja hálldahuslaš dásiid doaibmagolut 143,9 milj. kruvnna, ja jagi ovdal ges 140,9 milj. kruvnna. Juolludeamit juohkásit čieža departementii, mas Gielda- ja ođasmahttindepartemeantta juolludeamit dagahit 64 proseantta.

Lávdegoddi čujuha dasa ahte Sámedikkis ja departemeanttas lea leamaš proseassa bidjat oktii bušeahtapoasttaid stáhtabušehta bokte Sámediggái oktan dahje unnánan poastan. Departemeanta cealká diedáhusas Sámedikki 2016 doaimma birra ahte ráddádallamiin Sámedikkiin jotket barggu árvoštallat bušeahttamodealla mii čohkke sirdimiid Sámediggái ovtt

bušeahttapostii, dahje vejolaš eará modeallaid mat eanet addet Sámediggái vejolašvuoda vuoruhit sáme politihkalaš doaibmabijuid mearriduvvon bušeahttarámmaid siskkoabealde.

Lávdegoddi čujuha iežas evttohusaide ja mearkkašemiide barggu birra rievdadit bušeahttaproseassa ovddes árvalusain Sámedikki doaimma birra ja Árv. 16 S (2017–2018) 2018 stáhtabušehta birra, mas addui doarjja bargui rievdadit dálá bušeahttamodealla.

Lávdegoddi fuomášii ahte Sámedikki áirasat ođđajagimánu 9.b. čoahkkimis duodaštedje iežaset leat gulahallamin departemeanttain bušeahttaproseassas, ja ahte ođđa modealla vejolaččat sáhtta implementeret 2019 stáhtabušehttii.

Lávdegoddi čujuha dasa ahte 2016 reviderejuvvon stáhtabušehtas juolluvvui ruhta ávvudit dan ahte guovvamánu 6.b. 2017 lei 100 jagi dassái go vuostas sámi riikkačoahkkin lágduuvvui Troanddimis. Sámediggi bovdi ovttas Troanddima gielddain ja Máttatrøndelága fylkkagielddain ávvodoaluide Tráante, mii lei demokrátalaš árvvuid ávvudeapmi, ja dat čájehii sámi kultuvrra, gielaide, ealáhusaid ja historjá girjávuođaid ja viidodaga 100-jagiperspektiivvas.

Lávdegoddi merkii ahte Sámedikki áirasat ođđajagimánu 9.b. čoahkkimis lávdegottiin ledje duhtavaččat ávvodoaluiguin. Dát attii buori liibba čájehit sámi kultuvrra. Čoahkkimis čujuhuvvui dasa ahte ávvodoalut leat mielddisbuktán eanet sisačáliemiid sámi jienastuslohkui ja eanet beroštumi ášahit sámi ášahusaid sámi ássanguovlluin.

Lávdegoddi čujuha das ahte Sámi giellalávdegoddi geigii iežas guorahallama 2016 golggotmánus – NAČ 2016: 18 Váibmogiella. Sámediggi lea meannudan árvalusa, ja jahkediedáhusas čuožžu ahte mearrádusas leat deattuhan nana ja bistevas giellaángiruššama mánáid, sámi giellaealáskahttima mánggaid almmolaš oktavuodain, iešmearridanrievtti hárrái ja ahte stáhtas lea geatnegasvuolta álggahit positiivvalaš sierradoaimmaid sihkkarastit giellalaš dásseárvvu. «Váibmogiella»-guorahallan lea leamaš gulaskuddamis, ja guorahallama čuovvoleapmi lea Sámedikki okta dain deháleamos áššiin 2017:s, čuožžu diedáhusas.

Lávdegoddi merke ahte departemeantta diedáhusas Sámedikki doaimma birra boahtá ovdan ahte Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta lea ožžon 140 gulaskuddancealkámuša NAČ 2016: 18 «Váibmogiella» hárrái.

Lávdegoddi deattuha man stuorra mearkkašupmi viidáset barggus nannet sáme giela lea gáhttet ja ovdánahttit sámi kultuvrra ja servodateallima, ja atná «Váibmogiella» čuovvoleami hirbmat dehálažžan Sámedikki ja norgga eiseválddiid ovttasbarggus ovddos guvlui.

Lávdegoddi čujuha mearrádussii Stuorradikki Dokument 8:73 (2016–2017) meannudeamis, mas čuožžu ahte:

«Stuorradiggi bivdá ráđđehusa NAČ 2016: 18 Váibmogiella čuovvoleamis atnit erenoamáš fuomášumi máttasámi gillii, kultuvrii ja ealahussii, ja máhcat Stuorradiggái heivvolaš láhkai konkrehta evttohusaiguin čuovvolit dán.»

Lávdegoddi čujuha departemeantta deattuheapmái Sámedikki hálddašanoavddasvástádusas sámi kulturmuittuin ja ovttasbarggus mii lea ášahuvvon Riikaantikvárain identifiseret ja registreret buot sámi huksehusaid mat automáhtalaččat leat ráfáiduhhton.

Lávdegoddi merke ahte Sámedikki jahkediedáhus čujuha «Bååstede»-prošektii, mas 2000 dávvira galgá máhcahit Norgga Álbmotmusea sámi čoakáldagain sámi museaide. Sámi museat leat 2016:s bargan válljet dávviriid, muhto čujuhuvvo dasa ahte konserverema/buhtisteami, fievrrideami, magasinerema ja čájáhusa ruhtadeapmi ii čovdojuvvon 2016 čavčča.

Lávdegoddi merke ahte Sámedikki jahkediedáhus čujuha stuorra huksenássiide mat eai leat čovdojuvvon, ja ahte ođđajagimánu 9.b. 2018 čoahkkimis deattuhuvvui ahte dát leat máhcci áššit mas váilot duohtandahkanplánat. Ođđa visti Beaivváš Sámi Našunálateahterii ii leat gárvásit prošektarejuvvon, Saemien Sijte lea prošektarejuvvon, muhto dasa ii leat juoluduvvon álggahanruhta.

Lávdegotti Bargiidbellodaga, Guovddášbellodaga ja Sosialisttalaš Gurutbellodaga miellahttu oavvvildit ahte berre ovddiduvvot eanet geatnegahtton plána duohtandahkat ráđđehusa proseavttaid.

Lávdegotti Guovddášbellodaga miellahttu čujuhit dasa ahte Guovddášbellodat iežaset 2018 molssaevttolaš bušeahtas várrejedje 13 milj. kruvnna álggahandoarjjan Saemien Sijtii.

Lávdegoddi čujuha dasa ahte ráđđehusa evttohus heaittihit Gaske-Nørjen Samienskovle ii čadahuvvon, manná go Stuorradiggi 2016 reviderejuvvon nášunála bušeahtas mearridii bisuhit skuvlla ruhtadeami 2016–2017 skuvlajagi doibmii, dan botta go vurdet molssaevttolaš organiserema. Departemeantta diedáhusas Sámedikki 2016 doaimma birra čujuhuvvo dasa ahte ráđđehus lea mearridan ahte molssaevttolaš organiserema galgá čadahuvvot stáhta siskkobealde, ja ahte lea álggahuvvon proseassa ovdánahttit doaimma vai fáladat vel buorebut juksá ulbmiljoavkku go maid dál dahká, ja vai ohppiid rekruteren lassána.

Lávdegoddi registrere ahte boazolohku Finn-márkkus dál eanaš lea mearriduvvon dásis. Čuožžu ahte boazolohkounnideami viiddis proseassa manná lea dehálaš ahte boazolohku guoskevaš guovlluin ii fas lassán.

Lávdegotti eanetlohku, buohkat earret Sosialisttalaš Gurutbellodaga miellahttu, čujuha dasa ahte Stuorradiggi 2016:s dán vuođul mearridii rievdadit boazodoallolága 60. §, mii addá Fylkkamánnái láhkavuodu mearridit bajimus boazologu juohke siidaoassái go leat erenoamáš ákkat dasa. Sámedikki jahkediedáhusas bohtá ovdan ahte Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta, Sámedikki ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvvi ovddeš ráđđádallamiin eai bohtán ovttaide boazodoallolága rievdadusain. Gulaskuddamis láhkaevttohusa birra vuosttaldedje maiddá orohagat geat bukte cealkámuša, Stuorradikki mearridan rievda-dusaide.

Lávdegotti Sosialisttalaš Gurutbellodaga miellahttu čujuha dárbei muddet boazologu vuoiggaleabbo láhkai ja áigu máhcat fas dasa sierra evttohusain dán birra.

Lávdegoddi merke ahte departemeantta diedáhusas Sámedikki 2016 doaimma birra čujuhuvvo dasa ahte Dieđ. St. 21 (2015–2016) Ulv i norsk natur ovddideami olis čadahuvvojedje ráđđádallamat gaskal Sámedikki, Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvvi ja Dálkkádat- ja birasdepartemeantta. Diedáhusa ovddideami mannil gesii Sámediggi ráđđádallanovttaoavilvuoda ruovttoluotta das mii guoská gumpeguovlluid viidodahkii davvin. Sámedikki jahkediedáhusas čujuhuvvo dasa ahte Sámediggi ii dohkket čivgamiid dahje gumpebearrašiid ásaheami davvelis go dálá rájá, ii ge dohkket gumpeguovllu viiddideami davás guvlui.

Lávdegoddi čujuha departemeantta deattuheapmái ahte stáhta eiseválddiid ja Sámedikki ráđđádallanprosedyrain lea okta dain deháleamos rámmain sihkkarastit sápmelaččaide álbmotrievttalaš rievtti oassálastit áššiin mat sidjiide gusket. Čujuhuvvo dasa ahte eiseválddit leat geatnegahtton ráđđádallat Sámedikkiin go árvoštallet ášahit lágaid mat njuolgga sáhttet váikkuhit sámi beroštumiide, muhto deattuhuvvo ahte buorre dialoga Sámedikkiin lea dehálaš áššiin main ii leat ráđđádallangeatnegasvuohta. Sámevuogatuodálávdegoddi lea evttohan ođđa ráđđádallannjuolgadusaid, ja čujuhuvvo dasa ahte ráđđehus ja Sámediggi eanaš leat bohtán ovttaide ráđđádallamiid láhkanjuolgadusevttohusaid birra, ja mo evttohusa sáhtta ovddidit Stuorradiggái.

Lávdegoddi čujuha dasa ahte Sámediggi 2017 giđa eaktudii ahte jus galget bohtit ovttaide ášsis, de ferte maiddá leat ovttaoavilvuotta ráđđádallamiin ođđa bušeterenmodealla birra.

Lávdegoddi merke ahte Sámedikki jahkediedáhusas lea biddjon sierra bajilgovva čadahuvvon ráđđádallamiin 2016:s, mii čájeha ahte eai leat bohtán ovttaide erenoamážit ráđđádallamiin NVE:in čadahit fápmohuksemiid. Jahkediedáhusas čuožžu ahte Sámediggi

ii oaivvil ahte leat čađahuvvon duohta ráđđádallamat dain áššiin. Sámedikki čoahkkimis giella- ja hálddahušlávdegottiin ođđajagimánu 9.b. dovddahuvvui ahte go eai leat ovttaoaivilis ráđđehusain das ahte ráđđádallanproseassat šaddet buorebun ahte buorebun, de lea sivevan dasa ahte Sámediggi oaivvilda ahte norgga eiseválddit muhtun surggiin eai geavat ráđđádallanortnega nugo Sámediggi háliida.

Lávdegoddi čujuha vuordamušain dasa ahte departemeanta áigu ovddidit sierra ášši Stuorradiggái ráđđádallanortnega birra.

Lávdegotti Bargiidbellodaga, Guovddášbellodaga ja Sosialisttalaš Gurutbellodaga miellahtut čujuhit dasa ahte lea dehálaš Sámedikki ja norgga eiseválddiid ovttasbargui ahte lea oktasaš áddejumi das goas ja mo ráđđádallanortnet galgá doaibmat.

Lávdegotti Olgešbellodaga, Ovddádusbellodaga ja Kristtalaš Álbmotbellodaga miellahtut čujuhit das ahte lea dehálaš stáhta eiseválddiid ja Sámedikki ovttasbargui ahte leat čielgasat njuolggadusat das main áššiin lea ráđđádallangeatnegasvuolta ja mo ráđđádallamat galget doaibmat.

Lávdegotti eanetlohku, Bargiidbellodaga, Olgešbellodaga, Ovddádusbellodaga, Guovddášbellodaga ja Kristtalaš Álbmotbellodaga miellahtut, čujuha dasa ahte Stuorradiggi meannuda Sámedikki 2016 jahkedieđahusa easkka dál 2018 njukčamánu. Eanetlohku oaivvilda ahte berre leat vejolaš oázžut Sámedikki jahkedieđahusat meannudeapmái Stuorradiggái, vai meannudeapmi lea áigeguovdileabbo áiggi dáfus.

Lávdegotti Bargiidbellodaga, Guovddášbellodaga ja Sosialisttalaš Gurutbellodaga miellahtut áigot sihkkarastit buriid rámmaeavttuid sámi gillii, kultuvrii, ealáhusaide ja servodateallimii. Giella lea erenoamáš dehálaš, ja galgá leat duohta vejolašvuolta sáhttit oahppat sámi giela, geavahit dan árgabeaivvis ja seailluhit eallinfámolaš giela boahhte bulvii.

Lávdegotti Bargiidbellodaga, Guovddášbellodaga ja Sosialisttalaš Gurutbellodaga miellahtut čujuha dasa ahte guoskevaš bellodagat vuoruhit sihkkarastit doarvái sámi oahpponeavvuid main leat duhtadahtti kvalitehta, skuvlet eanet sámegielat oahpaheddjiid, ovdaskuvla-oahpaheddjiid ja dearvvašvuodabargiid.

Lávdegotti Bargiidbellodaga miellahtut čujuhit dasa ahte Bargiidbellodat háliida lasihit sámi mánáidgárdesajiid logu, viidáset ovdánahttit ja nannet

buori dearvvašvuodálágádusa sámi álbmogii ja vuostaldit buotlágan vealaheami. Dát miellahtut čujuhit geatnegasvuodaid mat Norggas leat álgoálbmogiid ja nátionála minoritehtaide, ja sii leat čielgasat das ahte Norga ferte áimmahuššat iežas geatnegasvuodaid dán joavkkuid hárrái vai leat duohta vejolašvuodat ovdánahttit giela, identitehta ja kulturhistorjjá. Sihkkarastit buriid rámmaid árbevirolaš sámi ealáhusaide ja láhčit dili ođđa lassáneapmái eará ealáhusdoaimmain lea dehálaš oassi ollislašvuodas das ahte Norga galgá ollašuttit iežas geatnegasvuodas.

Lávdegoddi čujuha diedáhussii ja merke ahte lea dahkkon ovttasbargošiehtadus Oslo gielddain 2016:s dainna ulbmiliin ahte nannet áddejumi ja nannet lahkoneami ovttasbarggus seammás go ovttasbargošiehtadusat fylkkagielddaiguin leat dárkkisteamen.

Lávdegotti Bargiidbellodaga miellahtut merkejit ahte ráđdehus cuiggoduvvo go eai čadat duohta ráđđádallamiid Sámedikkiin, ja ahte dát sáhtta mielddisbuktit ahte sámi beroštumit gillájit.

Dát miellahtut čujuhit dasa ahte juolludeamit Sámediggái ja sámi ulbmiliidda leat njiedjan Solberga ráđdehusa áigge, ja ahte dákkár ovdáneapmi hedjonahtta vejolašvuoda ovddidit sámi giela, kultuvrra ja ealáhusaid. Bargiidbellodat lea iežas 2014, 2015, 2016, 2017 ja 2018 molssaevttolaš stáhtabušehtain garrasit nannen mihttomeriid vai sáhttet áimmahuššat gielaovdáneami nannema, sámi kultuvrra ovdáneami ja ealáhusa.

Dát miellahtut čujuhit dasa ahte Bargiidbellodat evttohii nannet juolludemiid sámi ulbmiliidda ja Sámediggái 2018:s 79 milj. kruvnain eanet go ráđdehusa evttohusa. Bargiidbellodat vuoruhá dád ruđaid nannet Sámedikki rámmaid 35 milj. kruvnain, mii attášii eanet sámi oahpponeavvuid ja nannešii barggu máhcahit sámi kulturdáviriid sámi museaide (Báastedeprošeakta).

Dasto čujuhit dát miellahtut dasa ahte Bargiidbellodat evttohii iežas 2018 molssaevttolaš stáhtabušehtas juolludit 10 milj. kruvdnasaš álggahanruđa Sæmien Sijti ja 10 milj. kruvnna álggahanruđa Beaivváš sámi teáhterii. Dasa lassin evttohii Bargiidbellodat lasihit doarjamáksomeriid gieldaide geat fallet sámegiel oahpahusa, 20 milj. kruvnain. Bargiidbellodat evttohii maiddá iežas 2018 molssaevttolaš stáhtabušehtas loktet doarjaga sámi aviissade 3 milj. kruvnain ja nannet Sámedikki mánáidsuodjalusbarggu 1 milj. kruvnain.

Dát miellahtut oaivvildit dát nannemat leat dárbbaslaččat vai Sámediggi galgá sáhttit doaimmahit duohta ovdáneami, ja ahte das galget leat duohta vejolašvuodat áimmahuššat iežas bargguid.

Lávdegotti Sosialisttalaš Gurutbellodaga miellahttu čujuha iežaset 2018 molssaevttolaš stáhtabušehttaevttohusii nannet juolludeami 15 milj. kruvnnain eanet go ráđđehusa evttohus. Dasto várrejuvvui 1,5 milj. kruvnna nannet sámi beaivepreassa, ja 10 milj. kruvnna huksegoahtit ođđa vistti Beaivváš sámi teahterii.

Dát miellahttu čujuha dasa ahte Sámediggi mángalot jagi leat bargan Saemien Sijte huksenbargguin, ja ahte lea leamaš čadahuvvon ovdaprošeakta, ja čujuha Sosialisttalaš Gurutbellodaga molssaevttolaš bušehttaevttohusii, mas lea várrejuvvon 5 milj. kruvnna dán ulbmilii 1. rámmasuorggis.

Dát miellahttu háliida čujuhit 6 milj. kruvnnasaš juolludanevttohusii ollašuhttit Bååstede-prošeavtta máhcahit sámi kulturárbbi guovtti jagi badjel.

Dát miellahttu čujuha dasa ahte Stuorradiggi 2018 stáhtabušehta gulaskuddamis lea váldán ovdan dan ahte ráđđehus ii leat čuovvolan juovlamánu 5.b. 2016 108. rávamearrádusa 42. čuoggá máhcat Stuorradiggái ođđa bušeterenmodeallain. Dát ii leat dáhphuvvan, eai ge leat boahtán ovttaide rievdadusain. Sámediggi lea bivdán ráđđehusa máhcat fas ođđa bušeterenmodeallain.

Dát miellahttu čujuha dasa ahte dát evttohus ovddiduvvui 2018 bušehtas:

«Stuorradiggi bivdá ráđđehusa jođáneamos lági mielde ja ráđđádallamiid maŋŋá Sámedikkiin ovddidit bušeterenmodeallaevttohusa Sámediggái mas váldonjuolggadus lea ahte ruđat sirdojuvvojit ovttá bušehttapoastta bokte, ja ahte juohke gida ovddiduvvo propo-

sišuvdna mii mearrida eavttuid ja njuolggadusaid bušehttarámmaid Sámediggái ja sámi ulbmiliidda seamma láhkai go gielddaide.»

Lávdegoddi čujuha dasa ahte Stuorradiggi 2017:s mearridii ásaht kommišuvnna guorahallat dáruiduhttinpolitihka ja vearredagu mii dahkkui sámi ja kvena álbmogiid vuostá Norggas.

Lávdegotti Bargiidbellodaga, Guovddášbellodaga ja Sosialisttalaš Gurutbellodaga miellahtut merkejit ahte Olgešbellodat ja Ovddádusbellodat árvalusa mearkkašemiin stuorradiggeáirasiid Kirsti Bergstø ja Torgeir Knag Fylkesnes Representantforslagii 20 S (2016–2017) ásaht duohtavuodakommišuvnna dáruiduhttinpolitihka ja vearredagu birra mii dahkkui sámi ja kvena álbmogiid vuostá Norggas, vuosttaldit dákkár kommišuvnna ásaheami.

3. Lávdegotti ráva

Lávdegotti rávvaga ovddida oktasaš lávdegoddi.

Lávdegottis eai leat muđui mearkkašeamit, čujuha diedáhussii ja rávve Stuorradikki dahkat dákkár

m e a r r á d u s a :

Died. St. 48 (2016–2017) – Sámedikki 2016 doaibma – čuovvu beavdegirjji.

Oslo, gielda- ja hálddašanlávdegottis, guovvamánu 27.b. 2018

Karin Andersen

jodiheaddji

Heidi Greni

sátnejodiheaddji

